

YARDIM ALMA HAKKI

- Herkes için

Sosyal Yardım Yasaları kapsamında bir özürlü'ye yapılan yardımlar hakkında bir broşür.

YARDIM ALMA HAKKI

- Herkes için

KOLOFON (Broşür hakkındaki bilgiler)

Özürülüler için Eşit Muamele Yapılması Merkezi

(Center for Ligebehandling af Handicappede)

Bredgade 25

Sankt Annæ Passage, opgang F (merdiven girişi F), 4. kat

1260 Kopenhag K

Telefon: 33 11 10 44

Telefax: 33 11 10 82

Yazımlı telefon (teksttelefon): 33 11 10 81

İnternet adresi: www.clh.dk

e-mail: clh@clh.dk

Redaksiyon: Ane Fink, Henning Strange ve Anne Vikkelsø

Dizgi ve kurgu: Casper Hollerup

Kapak: Gunnar Smoliansky/Billedhuset tarafından çekilmiş fotoğraf

Baskı: Scanprint

Basım: 1500

Bu broşürü, hem ses bandı hem de ascii-formatında disket şeklinde de bulabilirsiniz.

ISBN 87-90346-71-8

1. inci baskı: 1 şubat 2001

İçindekiler

Giriş	7
Bölüm 1 - Özürlü çocuklara ve gençlere yardım	8
Danışmanlık ve yol gösterme	8
Çocuklar ve gençler için günlük kulüp olanakları	8
Kişisel yardım ve bakım	9
Ek harcamalar için yardım ödeneği	10
Kazanç kaybının karşılanması için yapılan yardım	13
16 - 18 yaşındakilere refakat hizmeti	15
Bölüm 2 - Yetişkinler için hizmet yardımları	17
Danışmanlık ve yol gösterme	17
Kişisel yardım, vb.	17
Refakatçiler ve kontak görevlileri	20
· Refakatçi düzenlemesi	20
· Yardımcı ve kontak görevlisi	21
Özürlüler için özel ek giderler	21
Yardımcı araçlar ve konut döşemesi	22
Bölüm 3 - Ulaşım	26
Taşımacılık düzenlemeleri	26
Özürlü arabası	26
· Araba satın alımı ve değiştirilmesi	27
· Arabanın özel döşenmesi için gereken yardım	28
· Diğer yardımlar	29
· Parketme kartı	29

Bölüm 4 - Konut ve günlük yaşamda zamanınızı geçirebilmek için yer teklifi 30

Konut olanakları	30
· Genel konut.....	30
· Amt konut olanakları	30
· Oturulacak bir konutun denenmesi	31
Günlük olanaklar	32
· Korunma altına alınmış atölye	32
· Günlük bakım merkezi, günlük bakım yeri ve kulüp	32

Bölüm 5 - Bakım 33

Eğitim ve çalışma yeteneğinin başka yollarla geliştirilmesi için verilen destekler	33
· Ön rehabilitasyon ve meslek planı	33
· Yardım biçimleri	34
Erken emeklilik.....	36
·Erken emeklilik şekilleri	36
· Sakatlık ödeneği	38
· Ek yardım.....	39
· Maaşınıza yardım ödeneği verilen esnek ve korumalı iş (fleks- og skånejob)	40

Bölüm 6 - Yurtdışında ikâmet 42

Bölüm 7 - Danışmanlık ve itiraz etme 46

Toplu değerlendirme	46
Karar	47
İtiraz etme	47

Bölüm 8 - Yasa metinleri 49

Giriş

Bu broşür, özürlü birisi olarak hangi sosyal yardım ödeneklerini alabilme olanakları olduğu hakkında genel bir bilgi sahibi olmanızı sağlar. Bu broşür, belediye veya amta başvurduğunuzda her bir yardım ödeneği hakkında genel bilgi vererek, bu yardım ödeneklerinden nasıl yararlanabileceğinizi anlatır.

Belli bir yardım ödeneği alabilmeniz için, hangi olanak ve haklara sahip olduğunuz, yapılacak somut bir değerlendirmenin sonucuna bağlıdır. Belediyenin ve amtın yapacağı değerlendirme ise, kanunda belirlenen şartlara bağlı kalarak yapılır. Ayrıca bu değerlendirme, belediyenin ve amtın hizmet seviyesine de bağlı olabilir.

Hizmet seviyesi, politik bir tartmanın sonucu olarak, sosyal yardım ödeneklerine yerel olarak ne kadar para harcanacağına bağlıdır. Ne kadar miktarda ödeneceği belediyeden belediyeye değişmektedir. Ama yinede kanun metninde belirlenmiş olan minimum seviyenin hiç bir zaman altına düşmeyecek şekilde yapılmaktadır.

Bu broşürde her türden fonksiyon eksikliklerinin tamamını bir kelime ile belirleyebilmek için, „Özürlülük“ kavramını kullanmaya tercih ettik. Yeni Sosyal Kanununda „sürekli ve azalmış fiziksel ya da psikolojik fonksiyon yeteneği” kavramı kullanılmaktadır. Ama bu belirlemenin broşürümüzde dili gereksiz bir biçimde ağırlaştıracağı kanısındayız. Yine aynı şekilde, bir çok yerlerde „belediye ve amt“ sözcüklerinin yerine sadece „belediye“ sözcüğünü kullanmayı tercih ettik. Amt çoğunlukla, korunma altına alınmış olan konut türlerinde ikâmet eden kişilere, kendileri için gerekli olan yardım ve desteği vermekle sorumludur.

Broşürün bazı bölümlerinde belli miktarlar somut olarak belirtilmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken konu ise, bu miktarların yılda en az bir kere ayarlanıyor olmalarıdır.

Bu broşürde yazılmış olan miktarlar 1 Ocak 2001 tarihinden itibaren geçerlidir.

Broşürün sonunda ise özellikle içersinde her bir yardım ödeneğinin tek tek ve detaylı olarak anlatıldığı, Sosyal İşler Bakanlığı'nın yönergeleri gibi daha kapsamlı bilgi edinebilmek için, hangi kaynaklara başvurulabileceğine dair bir not yazılmıştır.

Bölüm 1

Özürlü çocuklara ve gençlere yardım

Danışmanlık ve yol gösterme

Özürlü bir çocuğunuz varsa, belediyeniz en kısa zamanda size tüm olanaklarla ilgili gerekli bilgileri verecektir. Sadece tek bir şey için yardım alma başvurusunda bulunsanız bile bu durum geçerlidir. Belediye, sizin özürlü olan çocuğunuz için yardım ödeneği alabilme olanağının bulunduğu bütün teklifler ve öneriler hakkında kendiliğinden açıklama yapıp, bilgi verecektir. Ayrıca ailenin içinde bulunduğu durum değerlendirilecektir.

Çocuğunuz ile ilgili özürün ne olduğu hakkında bir bilgi sahibi olabilmeniz konusunda, belediyenin de bir sorumluluğu vardır. Belediye bu konular hakkında aileye bir danışmanlık yapacak durumda değil ise, belediye bu danışmanlık işlemine amt belediyesini dahil etmek zorundadır.

Amt belediyesi tarafından verilecek kişisel danışmanlığın haricinde, özürlü çocukların gittikleri özel kreşler ve çocuk yuvaları da bu konular hakkında yol gösterebilir. Bunun haricinde, belediyeniz danışmanlık konusunda sizi başka danışmanlık kurumlarına gönderebilir veya kendiniz de doğrudan doğruya bu tür yerlere başvurabilirsiniz.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Hizmet Yasa'nın 5'inci maddesine bakınız.

Çocuklar ve gençler için günlük kulüp olanakları

Özürlülüğünden dolayı veya başka bir tür desteğe ihtiyacı olan çocuklar mümkün olduğunca belediyenin günlük kulüp olanakları gibi, normal olan kurumlara entegre edileceklerdir. Belediyenin sınırları içerisinde yaşayan çocukların hepsinde böyle bir günlük kulüp olanaklarını sağlamak belediyenin kendi sorumluluğudur. Bu özürlü çocuklar için de geçerlidir. Belediye çocukların günlük kulüp olanakları olarak bu kurumlara entegre olabilmelerini sağlamak için gereken yardımı yapacaktır.

Özürli çocuklar ve gençler için belediye tarafından sunulacak teklif ve öneriler çeşitli yollarla yerine getirilebilir; örnek olarak şunlardan bahsedebiliriz:

- Her bir çocuğun entegresi için normal bir teklif olarak kendisine destek olacak bir pedagog ya da başka bir kişi görevlendirilecektir.
- Kreş ve kulüplerde ve bunlarla bağlantılı olarak özürli grupların oluşturulması.
- Yalnızca özürliülerin devam ettiği olanakların oluşturulması.
- Amtın yönetimi altında belediyelerin ortaklaşa oluşturdukları kurumlar.

Bir çocuğun ya da gençin özel gereksinimleri belediye olanaklarında karşılanamıyorsa, bunların karşılanması amt belediyesinin sorumluluğudur.

Çocuğunuza en iyi olanakların sağlanması için yapılacak değerlendirmeye, sizin de katılmanızın çok büyük bir önemi vardır. Ayrıca çocuğunuzun tedavi sürecine katılma hakkınız da vardır.

Çocuğun özel bir kuruma veya düzenlemeye kayıt olmasına belediyenin önerisi ile amt karar verir.

Kendiniz de belediyeye başvurarak, çocuğunuzun özel bir kuruma kaydına alınması için istekte bulunabilirsiniz. Çocuk veya gençle ilgilenen okul veya diğer yerlerde aynı şekilde sizin yerinize bu talepte bulunabilirler. Belediye, böyle bir talepten sonra, çocuğun ya da gencin bir yere kayıt edilmesi için amt belediyesine bir tavsiye önerisi hazırlar.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Hizmet Yasa'nın 7. ve 16. maddelerine bakınız.

Kişisel yardım ve bakım

Geçici veya sürekli olarak bir kişisel yardıma/bakıma ve/veya evinizde yapılması gerekli olan işler için pratik açıdan bir desteğe/yardıma gereksinmesi olan bir çocuğunuz varsa, çocuğunuza bu fonksiyonlar için gerekli olan yardımları alabilirsiniz. Çocuğunuzun fiziksel ya da psikolojik yeteneklerini koruyabilmesi için bir gereksinimi varsa,

belediye bu konular üzerine de bir teklif sunabilir.

Belediye kendi evinde oturan özürlü bir çocuk veya gence verilen yardımın yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.

Yapılacak yardımların detaylı kapsamı ve içeriği konusunda karar yetkisi, her bir belediyenin kendi belediye meclisine bırakılmıştır. Bu nedenden dolayı özürlü çocuklara ve gençlere verilen kişisel yardım ve bakım, belediyeden belediyeye değişebilir. İkâmet ettiğiniz belediyede ne kadar kişisel yardım ve bakım hizmeti alabileceğinizi öğrenmek istiyorsanız, belediyenin gerekli dairelerine müracaat edebilirsiniz.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Hizmet Yasa'nın 30. maddesine bakınız. Ayrıca 71. maddeye de dikkat ediniz.

Ek harcamalar için yardım ödeneği

Evinizde 18 yaşından küçük bir çocuğunuz varsa, ve bu çocuğunuzun geçici veya kalıcı olarak fiziksel ya da psikolojik fonksiyonu azalmışsa, kronik ya da uzun müddetli ağrılar meydana çıkmışsa, çocuğunuzun özürü nedeni ile ilaveten yapmak zorunda kaldığınız giderler size geri ödenebilir.

Ek olarak yapılan bu giderler size geri ödenebilmesi için, örneğin görme yeteneğinde ciddi ölçüde bir azalma, işitme özürü, beyin veya hareket edebilme yeteneğinde bir özürülülüğü olması gerekir. Çocuğunuzun bir özürü olmayıp ciddi bir hastalığı varsa, bu hastalığı günlük yaşantısında çok ciddi sorunlara yol açacak derecede ilerlemiş olması gerekiyor. Bir kronik hastalığın uzunca yıllar ve genellikle de çocuğun, çocuk yaşları bitinceye kadar süreceği varsayılır. Bir uzun süreli hastalığın ise pratikte, bir yıl ya da daha uzun bir dönem boyunca süreceği varsayılır. Bazı özel durumlarda, hastalığın bir yıldan daha az bir zaman süreceği beklenilmesine rağmen yine de bir yardım yapılabilir.

Ek harcamaların karşılanması için, yardım yapılabilecek bazı tipik durumlar şunlardır:

- Besin ve diyet ilâçları.
- İlâçlar
- Başka hükümlere göre yardım verilemiyorsa, belli ölçüler içerisinde ulaşım sağlanır.

- Ebeveynler ve diğer yakınlar için özürölölere yönelik kurslar.
- Giysiler.
- Yıkanma ve kişisel hijyen.
- Tatil
- Diğer giderler

Tüm bu giderler için ortak olan nokta, giderlerin çocuğun özürü nedeni ile yapılan ek harcamalar olması ve giderlerin gerçekten bu çerçevede yapıldığının kanıtlanabilmesidir.

Tek tek ek harcamalar için belediyeye başvurulması gerekmiyor. Ek harcamalar için yapılan yardım ödeneği, çocuğun gereksinmelerinin ne olduğu konusunda ve bu durumda gelecek yıllarda ne ölçülerde bir ek harcamaya yol açacağı ile ilgili yapılacak olan somut bir değerlendirmeden sonra hesaplanıp, belirlenir.

Ek harcamaların karşılanabilmesi için verilen ödenek miktarı, 1 Ocak 2001 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere aylık 2.184 Kron tutarındaki standart bir miktardan hareket edilerek hesaplanıp belirlenir. Bu miktar yılda bir sefer olmak üzere, 1 Ocak tarihinde, fiyat ayarlama yüzdesi ile ayarlanır. Ek harcamalar için yapılan yardım ödeneği, standart miktarın 1/8'inin bir ya da bir çok kez çarpılması ile aylık olarak hesaplanıp belirlenir. Ancak, ek harcamalar için yapılan ödenek, standart miktarın bir katından daha fazla miktarda da verilebilir.

Ek harcamaların toplamı yıllık ortalama olarak, standart miktarın 1/8'inin altındaysa, yani 1 Ocak 2001 tarihinden itibaren geçerli tarife göre her ay için yapılan harcamalar 273 Kron'nun altında ise, ek yardımı alamazsınız. Eğer bir taneden fazla özürlü çocuğunuz varsa, yapılmış olan harcamaların tamamı bu hesaplamanın yapılabilmesi için temel olarak ele alınır. Ek harcamalar için bir yardım ödeneği verilemiyorsa, belediye başka hangi tür yardımları yapılabilecekleri konusunda bilgi verecektir.

Ek harcamalar için yapılan yardım ödeneği kazanca bağlı olmadığı gibi, aynı zamanda da vergiden muaf tutulmuştur.

Ailenin durumu ve gereksinmeleri konusunda eğer aniden ortaya çıkan

değişiklikler olursa, yapılan bu yardım ödeneği kısa bir süre için geçerli olmak üzere ayarlanabilir.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Hizmet Kanun'unun 28. maddesine bakınız.

Ailenin özürlü çocuğuyla ilgili olan yükünü hafifletmek için yardım (Aflastning)

Evinizde sizinle beraber kalan özürlü çocuğunuzun bakımını hafifletebilmek için bir yardımcı alabilirsiniz. Çeşitli türlerde bakımı hafifletici yardımlar alabileceğiniz gibi eğer gerekiyorsa bu yardımları bir arada birleştirerek de alabilirsiniz.

Alınması mümkün olabilen bakımı hafifletici yardımlar ise şunlar olabilir:

- Günlük olanak (dagtilbud) ya da öneri için uygun görülen, normal veya özel bir kurumda ücretsiz bir yer verilmesi (7. ve 16. maddeler).
- Evde, pratik açıdan ev işlerine yardım edebilecek bir yardımcı personel (hjemmehjælp), (72. madde).
- Evde, bakım konusunda yardımcı olabilmesi için, kendinizin bulacağı bir kişisel yardımcının ücreti için bir ödenek.
- Ancak bu yardım ödeneği, günlük olanak ya da ev işlerine yardımcı olacak belediyesel bir personel yeterli olmuyorsa sadece o zaman verilir (28'inci madde).
- İhtiyaçınıza göre çocuğunuzu, her seferinde bir kaç gün ya da bir kaç hafta olmak üzere bir bakım ailesine (plejefamilie) ya da 24 saatlik bir bakım kurumuna (døgninstitution) gönderebilirsiniz. (49. ve 51. maddeler).

Çocuğunuzla ilgili olan hafifletici bakım yardımının düzeyine belediyeniz karar verir.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Hizmet Yasa'sının 7., 16., 28., 49., 51. ve 72. maddelerine bakınız.

Diğer yardımlar

Diğer bazı giderlerin ise belediye tarafından karşılanmadığına dikkat etmelisiniz. Bu giderler şunlardır:

- Doktor gerektiren tedavi ve terapiler hastane sektörünün sorumluluğu altındadır. Tedavi için kullanılacak özel araç ve gereçler, örneğin respiratör (solunuma yardım eden bir âlet) hastane tarafından verilecektir.
- Çocukların ve gençlerin eğitimleri ile ilgili özel yardımlar, Eğitim Bakanlığı'nın kuralları çerçevesi içersinde yapılır.
- Çocuk tüm geçiminin karşılandığı 24 saatlik bir bakım kurumunda kalıyorsa, kendisi için yapılan giderlerin tümü, o kurum tarafından ödenir. Çocuğunuz eve ziyarete geldiğinde, ek olarak yapılacak olan harcamaları da o kurum karşılayacaktır. Ama çocuğunuz evde kalmak için sık sık geliyorsa, evde yapılması gerekli olan olası değişiklikler ile ilgili harcamaları belediye ödeyecektir.

Kazanç kaybının karşılanması için yapılan yardım (tabt arbejdsfortjeneste)

Eğer özürlü veya hasta olan çocuğunuza bakacaksanız ve/veya çocuğunuzla hastanede uzun bir süre birlikte olacaksanız, ortaya çıkan kazanç kaybının telafi edilebilir. Günde ya da haftada bir kaç saat için olabileceği gibi, tüm günlük işten elde edilen kazanç kaybını da telafi ettirebilirsiniz.

Ancak böyle bir ödeneği alabilmek için tek bir şart vardır: çocuğunuzun evinizde kalıyor olması ve çocuğun bakımının da kendi annesi/babası tarafından yapılması gerekmektedir. Çocuğunuza hanginiz bakıyorsanız, o kişi çalıştığı işi kısmen ya da tam olarak bırakmak mecburiyetinde olmuştur.

Ebeveynler kazanç kaybının karşılanması için yapılan ödeneği aralarında paylaşabilirler, ama her ikisinin de alacak yardımın toplam miktarı haftada en fazla 37 saat için telafi edilir. Ciddi durumlarda ise, her iki ebeveyne de kazanç durumlarında oluşan kayıplarının tamamı telafi edilebilir.

Çocuk günlük bakım yerinde, okulda veya her günün ya da haftanın bazı saatlerinde başka bir bakım yerinde olsa bile, çocuğunuzun örneğin daha çok bakıma ihtiyacı varsa, kazanç kaybını telafi edilebilmesi için, bir ödenek verilebilir.

Yardım miktarının hesaplanması

Yardımanın miktarı hesaplanacağı zaman, ailenin daha önceki kazançları esas alınır.

Hesaplama, en son alınmış maaş miktarı temel alınarak hesaplanır. Ama çocuğunuza devamlı evde bakıyorsanız, günlük bakım kurumları ve bunun gibi yerlere ulaşım ve dolayısıyla yapılan diğer giderler ortadan kalkar.

Kazanç kaybının karşılanması için yapılan yardım, brüt olarak ödenen bir yardım ödeneğidir. Bu, yapılan yardımdan vergi ve iş piyasası ödeneği (arbejdsmarkedsbidrag) ödeneceği anlamına gelmektedir. Ama iş piyasası emeklilik ek ödeneği' nin (ATP) ödenmesi için herhangi bir ek yardımda bulunulmamaktadır.

Maaşa dahil olan ve birlikte verilen ek ödeneklerdeki kayıplarda, bu kazanç kaybının telafi edilmesi yoluyla karşılanır. Buna karşın, amtlarda olabilecek, örneğin kıdemden ötürü olacak maaş artışları ve emeklilik düzenlemeleri için yapılan ödemeler, herhangi bir kaybın telafisi ya da karşılanması amacıyla bir ödeme yapılmaz. Eğer tatil yapmak mümkün olamazsa, daha öncesinden tatil parası olarak biriktirilmiş olan kesintileri almak mümkün değildir.

Çocuğun evde bakılmasının sona ermesi

Çocuğunuzun evde bakımı sona ererse, evde bakımının sona erme tarihinden sonra kazanç kaybının karşılanabilmesi için, 3 ay daha bir yardım ödeneği ödenebilir.

İş piyasasından uzun bir süre uzak kaldığınızdan dolayı, mesleğinizle ilgili yetenek ve becerilerinizi kaybedebilirsiniz. Belediye gerekirse mesleğinizle ilgili yetenek ve becerilerinizi, günün şartlarına uygun hale getirebilmenize yardımcı olacak nitelikte bir rehabilitasyon veya en son çare olarak sizin tamamen yeni bir eğitim alma teklifinde bulunabilir.

İş piyasasından 3 yıldan fazla bir süre uzak kalmışsanız, çocuğunuza evde bakmanız sona erdikten sonra, bir işe geri dönemiyorsanız, işsizlik parası alamazsınız.

Ebeveyn izni için verilen ödenek

Kazanç kaybınızın karşılanabilmesi için bir ödenek alıyorsanız ve aniden işsiz kalmışsanız, işsizlik parası (arbejdsløshedsdagpenge) ya da sosyal yardım parası (kontanthjælp) almaya hak kazanamamış olsanız bile, ebeveyn izni ödeneği (forældreorlovsydelse) alabilirsiniz. Ama bu haktan yararlanabilmeniz için, işsizlik döneminiz başlamadan önce, ebeveyn izni için başvuru belgesini önceden vereceksiniz. İşe girdiğinizde, işi bırakma konusunda haber verme yükümlülüğünüzle ilgili bir anlaşma yapmadıysanız, işten çıkarıldığınız günün tarihinden en geç bir hafta sonra, ebeveyn izni alma başvurunuzu yapacaksınız.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Hizmet Yasa'nın 29. maddesine bakınız.

16-18 yaşındakilere refakat hizmeti

16 veya 17 yaşında iseniz ve özürüllüğünüz nedeni ile evinizin dışında yalnız başına hareket edemiyorsanız, belediyeniz ev dışında yapacağımız bir takım faaliyetler için ayda en fazla 15 saat için bir refakatçi hizmeti teklifinde bulunabilir. Ama bundan yararlanabilmeniz için, evinizde ikâmet etmelisiniz, ve anne/babanızın da, size böyle bir refakatçi hizmeti verilmesini kabul etmiş olması gerekmektedir.

Refakatçinin nerede ve ne için size yardımcı olmasına, kendiniz karar verirsiniz. Böyle bir refakatçiden, ev dışına çıkacağınızda, alışveriş yapacağınızda ve ayrıca giriş çıkış koşullarının kötü olduğu yerlerde yardım alabilirsiniz. Örneğin tuvalet gereksinimleri, başkaları ile iletişim kurma vb. konularda size yardımcı olabilmesinden yararlanabilirsiniz.

Bunların haricinde, eğer kriziniz tutarsa veya kötüleşirseniz, refakatçinin bu durumlara da dikkat edip, gerekirse yardım yapılmasını sağlayacaktır.

Refakatçiniz belediyece atanır ve istediğiniz zaman böyle bir refakatçinin size gönderilmesinden emin olmak isterseniz, refakatçiniz için belediyeye erkenden başvuruda bulunmanız sizin için faydalı olur.

Refakat durumu ile ilgili olan, hem kendinizin hem de refakatçinizin ulaşım giderlerini kendiniz ödeyeceksiniz. Bunların haricinde refakatçinizin sizinle birlikte olmasını istiyorsanız, örneğin sinema biletini, yemeğini ve bunlara benzer giderlerini de ödeyeceksiniz.

Belediyeniz bazı durumlarda, refakatçinin ulaşım giderlerini, biletlerini

ve yemeği ile ilgili giderlerini, belirli sınırlar içersinde karşılıyabilir. Size bir refakatçi verilir verilmemesini ve verildiği takdirde de, ayda kaç saat bu refakatiden yararlanabileceğiniz konusundaki kararı belediye verecektir.

Refakatçi hizmeti, ruhsal bozuklukları olan kişilere veya sosyal içerikli problemleri olan gençler için geçerli değildir.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Hizmet Yasa'sının 31. maddesine bakınız.

Bölüm 2

Yetişkinler için hizmet yardımları

Danışmanlık ve yol gösterme

Özürü bir kişi olarak belediyenizden anonim bir şekilde ücretsiz danışmanlık alma hakkına sahipsiniz. Bu danışmanlık ayrıca ailenizi ve çevrenizde olan kişileri de kapsamaktadır. Belediyeniz size bu danışmanlık hizmetini sunamıyorsa, amtdaki danışmanlık hizmetine havale edecektir.

Amtların ülke çapında özürü lüğün değişik alanları ile ilgili birtakım bilgi merkezleri ve özel danışmanları vardır. Bu yerlere isterseniz siz de doğrudan doğruya başvurabilirsiniz.

Kişisel yardım vb.

Kendi evinizde yardım alma

Özürü lüğünüzden dolayı kişisel yardım ve bakım veya gerekli olan pratik işleriniz için, örneğin kişisel hijyen, ev temizliği ve alışveriş gibi işlere, yardımcı ve destek olacak bir kişiye ihtiyacınız varsa, belediyeniz size bir ev yardımcısı olanağının sunulmasını sağlayacaktır.

Normal olarak belediye, size bir ev yardımcısını belirleyip, evinize gönderecektir. Sadece pratik işler için, örneğin ev temizliği, alışveriş vb. görevler için yardıma ihtiyacınız varsa, ev yardımcısı olacak olan kişiyi kendiniz seçebiliyorsunuz. Örneğin bu kişiler komşunuz, bir aile bireyi veya bir arkadaşınız olabilir, ve ayrıca bu kişi, belediyenin onayından sonra ihtiyacınız olan pratik işlerinizi yerine getirebilmek için işe alınır.

Antrenman

Fiziksel veya psikolojik fonksiyon yeteneğini korumanız için günlük kurumda (daghem) veya yaşlılar merkezinde (ældrecentre) veya örneğin bir fizik- ve ergo uzmanıyla birlikte yeteneklerinizi koruma antrenmanı için yardım alabilirsiniz. Bir kaza sonucu veya buna benzer durumlardan sonra, tekrar sağlığınıza kavuşmanız için yapılan antrenman, normal

olarak tedaviye bağı kalınarak, hastanede yapılmaktadır. Yeteneğinizi koruma antrenmanı kapsamı içerisinde, diğer fonksiyonlarınıza zarar vermemek için, belediye veya amtinız tarafından, bu antrenman ile ilgili diğer yardım olanakları da sunulur.

Ailenin yükünü hafifletmek için yardım

Eş, ebeveyn veya ailenin başka bir bireyi iseniz ve evinizde özürlü bir kişiye bakıyorsanız, yükünüzü hafifletmek için eviniz dışında veya başka bir kişi tarafından, evinizde yardım teklifi alma gereksinimi duyabilirsiniz. Evinizde özürlü olan kişiye bakılacaksa, belediye bir personel göndererek, özürlünün yakınlarına yardım etmesi ile olur. Ama eviniz dışında olacaksa, gündüz-, gece- veya gündüz zamanında bakım yapılmaktadır, örneğin huzur evinde veya bakım evinde (plejebolig) olur ki, burada bakıma ihtiyacı olan özürlünün konaklaması sağlanır.

Ev işlerine yardımcı olacak personele vb. alanlara yapılacak ön ödemeler için gereken nakit para yardımı

Belediyeniz, evinizde yardımcı olacak personeli, yeteneklerinizi koruma antrenmanı veya evinizde-/eviniz dışında olan imkânları, örneğin bu günün belirli vakitlerinde veya birlikte çalışma güçlüklerinden dolayı personel eksikliği gibi durumlarda olabilir, gereken yardımı sağlayamıyorsa, yapılacak olan masraflar için ön ödeme yapılabilir. Size yardımcı olabilecek bir kişiyi kendiniz işe alıp, iş veren görevini siz üstlenebilirsiniz. Bu da belediyeden alacağınız para yardımı vb. yardımlarla olabilir. İş isterseniz akrabanızdan, arkadaşlarınızdan, ev servisi firmasından birisini alabilirsiniz veya özürlü olan kişi için bakımlılığını üstlenebilen bir kursa katılabilirsiniz. Belediyeniz size nakit para ödemesine rağmen, size gerekli olan yardımın sağlanması için halen daha sorumludur.

Haftada 20 saat'den fazla ev yardımı için bir ev personeli alma hakkına sahipseniz ve belediyenin vermiş olduğu personel yerine kendiniz bir kişi bulup işe almışsanız yine de belediyenizden bu yardım için ödenek yapmaları için başvuruda bulunabilirsiniz. Ama bundan yararlanabilmeniz için 67 yaşından küçük olup, önemli ve sürekli bir özürlülüğünüzün olması gerekir. Çıkış noktası olarak siz kendiniz

ödeneği ayarlamalısınız. Bu demektir ki, kişinin maaşını, tatil parasını vb. giderlerini kendiniz ödemelisiniz, ama maaş verilmeye ve bunun gibi ödemelerde belediyenizden yardım alabilirsiniz. Akrabanızdan birisi, bakım ve bunun gibi diğer hizmetleri sunuyorsa, doğrudan doğruya bu kişiye ödeme yapılır. Ama belediye hiçbir zaman akrabalarını böyle bir göreve zorlayamaz.

Kişi için gerekli olan özel yardımcılar

Özürlülüğünüzden dolayı günlük yaşamınızdaki fonksiyonlarda, bakım, gözetleme altına alınma ve refakatçiye devamlı olarak ihtiyacınız varsa, özel bir yardımcı kişiyi işe alabilmek için belediyenizden ödenek alabilirsiniz. Ama buradaki şart ise, ihtiyacınız olan yardımın, servis yasası'nın kararlar çerçevesi içerisindeki hizmetlerinin başka yollarla karşılanamamasıdır. Örneğin ev yardımcı personeli, iş vb.. Ayrıca sizin, örneğin dernek, iş ve bunun gibi yerlerde yüksek bir aktivite düzeyine sahip olmakla böyle yoğun bir yardıma ihtiyacınız olduğunu gösterebilmelisiniz. Ama ginede iş veren olarak yardımın düzenlemesi örgütleyecek yetenekte olabilmelisiniz. Ama gerekirse yardımcılarınız için yapılacak maaş, vergi ve bunun gibi hesaplamalarda belediyenizden yardım alabilirsiniz.

Bu konuda yardıma ihtiyacınız varsa, çıkış noktası olarak işinizde yardımcınızın size yardım etmekle yükümlülüğü yoktur. Ama bununla birlikte meslek alanındaki özürlüler için geçerli olan tazminat kanununa göre „kişisel yardım alma“ ile ilgili başvuruda bulunabilirsiniz. Bunu, İş ve İşçi Bulma Kurumun'a (arbejdsformidlingen) müracaat ederek yapabilirsiniz. Ayrıca özürlüler için yapılan Özürlüler Eşitlik Merkezi broşürüne bakınız: „Meslek ve özürlülüğ“.

Yardım düzeniyle birlikte, bir de sosyal emeklilik parası alıyorsanız, bakım veya sosyal yardım için aldığınız ek para için bir değerlendirme yapılacaktır veya muhtemelen bakım yardımını karşılayan yardım düzeni indirgenecektir. Yardım düzeni sakatlık yardımını etkilemeyecektir.

Sosyal pedagojik destek

Özürlülüğünüzden dolayı yardıma, bakıma, desteğe ve bununla birlikte yeteneklerinizi geliştirmek için antrenmana ve yardıma ihtiyacı olan bu

kişilere belediye sosyal pedagojik yardım olanağını sağlayacaktır. Sosyal pedagojik destek, geniş bir çapta değişik destek düzenlemlerinden oluşmaktadır. Örneğin günlük fonksiyonları öğrenme ve geliştirme, kişisel yeteneklerini geliştirme, kişisel yaşamını yürütebilme ve daha çok pratik alanda destek ve bakıma yardımcı olma gibi.

Konutlama durumu nasıl olursa olsun ginede sosyal pedagojik yardım verilmektedir, ama çoğunlukla konut olanağı ile birlikte bu teklif de verilir.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Servis Yasası'na bakınız: ev yardımı 71. madde, başkasına baktırma 72. madde, nakit para yardımı 76. madde, kişisel yardım 77. madde, sosyal pedagojik yardım 73. madde.

Refakatçiler ve kontak görevlileri

Refakatçi düzenlemesi

18 ve 67 yaş arasında mısınız ve özür lülüğünüzden dolayı yalnız olarak evinizden çıkamıyorsanız, ayda 15 saatlik bir refakatçiye hakkınız vardır. Refakatçi'nin neye kullanılacağını siz kendiniz karar veriyorsunuz, örneğin alışveriş, sinemaya gitme, akraba ziyareti, ormanda bir tura çıkma vb.. Refakatçinin görevi ise size refakat etmek, arabanızı kullanmak, butiklerde istediğiniz malları bulmak, tuvalet ihtiyacınızı karşılamak için yardım etmek vb..

Belediye özür lülük alanını iyi bilen refakatçiler sunabilmesi gerekir ve öyle bir kişi olması gerekir ki, merakları aynı sizin gibi olsun. Belediyenin uygulamış olduğu refakatçi düzenlemesi ile ilgili kurallara dikkat etmelisiniz ve örneğin vaktinde başvuruda bulunmalısınız ki, refakatçiye ihtiyacınız olduğunda size işi üstlenebilecek bir refakatçi verilebilsin. Günün her vakti için bir refakatçi kullanmaya hakkınız vardır.

Son 6 ay içerisinde kullanmamış olduğunuz refakatçi saatlerini belediyenizle anlaşarak biriktirebilirsiniz. Aynı ay içerisinde en fazla 90 saatlik bir refakatçilik için istekte bulunabilirsiniz. 6 aydan sonra biriktirmiş olduğunuz saatler zamanla iptal edilir.

Refakatçiniz ve kendiniz için yaptığınız ulaşım ve diğer masrafları kendiniz ödeyeceksiniz, örneğin sinema, yemek yeme vb.. Faaliyet

esnasında refakatçiye ihtiyacınız varsa ve bu konuyla ilgili somut ve gerekli olan bir ödeme yapılması gerekiyorsa, belediye refakatçinin masraflarını ödiyebilir.

Refakatçi düzenlemesi kişisel yardım alanlar için geçerli değildir. Ruh hastası ve sosyal alanda fonksiyon azalması olan kişiler refakatçi düzenlemesinden yararlanamazlar.

Çocuklar ve 18 yaşından küçük gençler ile ilgili bilgileri bu bölümün 15'inci sayfasında okuyabilirsiniz.

Yardımcı ve kontak görevlisi

Kör ve sağırsanız, belediyeniz size yardım edecek bir kişi teklifinde bulunacaktır ki, o kişi size gelip konuşacak, hem çevrenizle ilgili iletişiminizde sizin eliniz ayağınız hem de refakatçi görevlerini yerine getirecek bir kişi olacaktır.

Ruh hastası olarak size destek- ve kılavuzluk edecek, refakatçilik görevini üstlenecek ve çevrenizle ilgili iletişiminizde size yardımcı olacak bir kişi teklif edilecektir.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Servis Yasası'na bakınız: refakatçi düzenlemesi 78. madde, kör ve sağır kişiler için iletişim kurabilmek için bir kişi 79. madde, destek- ve ruh hastası olan kişiler için iletişim kurabilmek için bir kişi 80. madde.

Özürllüler için özel ek giderler

Sürekli ve önemli özürllülüğünüzle ilgili yapılan bütün giderlerin karşılanmasına hakkınız vardır. Giderler ilaveten yapılmış özel giderler olacak ki, bir özürllülüğünüz olmasaydı bu giderlerin yapılmasına gerek duyulmamış olacaktı. İlaveten yapılan bu giderler, diyet beslenmesi, ilaç, taşımacılık, giyim vb. giderler gibi olabilir. Özürllülüğünüz hariçinde mecbur yapılması gereken bazı giderlerin ödemesini siz kendiniz zaten ödeyecektiniz. Yani sadece özürllülüğünüzden dolayı ortaya çıkan giderler karşılanacaktır. Örneğin elde yapılmış bir çift özel ayakkabı aldığınızda normal ayakkabıların ücreti neyse onu kendiniz ödeyeceksiniz. Belediye ise normal ücretinin haricinde geri kalan ücreti karşılayacaktır.

Belediyeye ne zaman makbuzu gösterip belgelendirebilirseniz, yapmış olduğunuz masraflar geri ödenir. Ama önceden belediye ile birlikte masraflarınızı ödeyeceklerine dair bir sözleşme yapmayı unutmayın ki, sonradan masraflarınızı karşılamayı kabul etsinler.

Sosyal emekliliği alıyorsanız, bu karara göre ilaveten yapmış olduğunuz giderler karşılanmaz. Burada kişisel bir yardım düzenlemesi yapılmamışsa tabii ki.

Kronik veya sürekli bir hastalıktan dolayı ilaveten yapmış olduğunuz giderler size 18 yaşına kadar ödenmişse, yetişkin olarak tekrar ilaveten yapılan bu giderlerin karşılanacağına dair hak sahibi olup olmadığınıza dikkat ediniz. Ön emekli olarak ekonominiz çok kötü ise, özel durumlarda ek harcamalar için yardım yapılma konusu ile ilgili aktif yasanın gereklerine dayanarak yardım başvurusunda bulunabilirsiniz.

84. aktif sosyal politika ile ilgili kanun maddesine, 81. ve 82. maddelere bakabilirsiniz.

Yardımcı araçlar ve konut döşemesi

Yardımcı araçlar

Sürekli özür lülüğünüz varsa, yardımcı araçlar için başvuruda bulunabilirsiniz. Yardımcı bir araç alabilme hakkına sahip olabilmeniz için, özür lülüğünüzü esaslı olarak hafifletmesi gerekir ki, günlük yaşamınızı daha hafifletmiş veya bir işte işinizi uygulayabilmeniz için o araçta ihtiyacınız olmalı. Bu yardımcı araçlar örneğin şunlar olabilir; protez, özel giyim kuşam araçları, tekerlekli sandelye, sürekli kullanılan ilaç vb.. Yardımcı araçlar sosyal yardım ödeneği ile birlikte ya ödünç ya da sizde kalması için verilir.

Ana kural olarak yardımcı araçların karşılanmasını belediye sağlıyor, optikle ilgili görmeye yardımcı olacak araçları ile ilgili ise örneğin gözlük, kontaktens vb. ayrıca kol- ve bacak protezleri, işitme cihazları ve özel teknoloji aracılığıyla bilgi veren yardımcı araçlar, örneğin özür lüleri için bilgisayar programları vb. araçlar amt tarafından karşılanır. Belediye ve amt size gerekli olan yardımcı araçları sağlayacak ve bu konuda size yol gösterecektir.

Yardımcı araçların/satıcıların seçimi

Ana kural olarak yardımcı araçın hangi satıcıdan alınacağını belediye veya amt karar vermektedir. Sizin yardımcı aracınız „kişiyeye özel“ bir yardımcı araç ise, satıcıyı kendiniz seçebilirsiniz. Yardımcı araç önceden kendiniz satın alıp ve daha sonra belediyenizden paranızı alabilirsiniz. Bir yardımcı araç almadan önce her zaman belediyenizin onayını almayı unutmayınız. Belediyenin satıcısında olan satış fiyatları geçerli olup aldığınız yardımcı aracının ücreti daha fazla tutmuşsa aradaki fark hiçbir zaman size geri ödenmez.

Bir „kişiyeye özel“ yardımcı araç: ortopedik ayakkabılar, kol- ve bacak protezleri, diş protezleri, destekleyici korsalar, bandajlar ve bunun gibi. Buna dahil olarak peruklar, göğüs protezleri, bir organa delik açma/ ağızlaştırma (stomihjælpemidler) yardımcı araçları ve sürekli olarak görme bozukluğu olan veya ilaç- optik anlamında sürekli olarak görme bozukluğu olan kişiler için verilen, vücutta taşınabilen görme cihazları.

Tamirat ve kullanma

Yardımcı aracın tamirâtı için yapılan masraflar belediye tarafından karşılanmaktadır, oysa aracın kullanılması ile ilgili giderleri, temizliği ve bakımı karşılanmamaktadır. Ama bazı araçların çalışması için bazı parçalarına yardım yapılmaktadır, bunlar örneğin işitme cihazı için piller, elektrikle çalışan tekerlekli sandalye'ye pil ve yılda bir kere tekerlekli sandalye için değiştirilen tekerlek ve borular gibi. Bir yıl içinde tekerleklerin ve iç lastiklerin ilk değişimini kendiniz ödiyeceksiniz.

Tüketim eşyaları

Tüketim eşya alınmasında, özür lülüğünüze esaslı olarak yardımcı oluyorsa ve günlük yaşamınızı daha çok hafifletiyorsa veya tüketim eşyası işinizi uygulayabilmeniz için şart ise, yardım alabilirsiniz. Tüketim eşyaları denince örneğin ev idaresi için aletler, mutfak makinaları, çamaşır makinası, kurutma makinası ve diğer beyaz eşyalarıdır. Bunlar özellikle özür lülüler için yapılmamış olsa bile, yinede günlük yaşamınızdaki bazı görevleri yerine getirmenize yardımcı olurlar. Normal ev eşyaları için yardım yapılmaz, bunlar örneğin masalar, sandalyeler, yataklar, telefonlar, televizyon aletleri vb. eşyalar gibi.

Belediye tüketim eşyalarının alımı için yardım yapar. Bu tüketim eşyası teknolojik iletişim aracı ise amt tarafından karşılanır.

Tüketim eşyası yardımı için başvuruda bulunduğunuzda, eşyaların toplam fiyatı 500 kr.'nin üzerinde olacaktır. Standart olarak normal bir eşya için yardım %50 oranında yapılmaktadır. Çünkü özürlü olmasan da bu eşyalardan yararlanabileceksin. Tüketim eşyası sadece bir yardımcı araç olarak kullanıyorsa, bunun dışında size gerekli olan eşyanın yerini tutamayacaksa ve ürünün avantajlarından faydalanma imkânınız yoksa, belediye satın aldığınız tüketim eşyasının tüm giderini ödeyecektir. Tüketim eşyası özel olarak dayanıp dönecekse veya özürülükten dolayı kaliteli olması gerekiyorsa ve satın alma ücreti bu nedenlerden dolayı daha fazla olursa, belediye fazladan yapılan giderleri öder. Bu örneğin özel olarak mutfağa yerleştirilen mutfak makinası ve bunun gibi eşyalar olur.

Tamir ve kullanma

Ana kural olarak tüketim eşyasının değiştirilmesi ya da tamirata, buna dahil olarak temizliği ve bakımı için yardım yapılmaz. Tüketim eşyası sadece yardımcı araç olarak kullanılıyorsa veya özel yapılmışsa ya da kaliteli ise, tamirata vb. şeyler için özel kurallar geçerlidir. Bu konu hakkında belediyenizden daha detaylı bir bilgi alabilirsiniz.

Konut döşemesi

Sürekli olarak fonksiyon yeteneğiniz çalışmadığından, konutun döşemesinde özel bir ihtiyacınız varsa, belediyeniz evinizdeki konut döşemesine yardımcı olacaktır. Konut döşemesi örneğin parmaklık, tutamak, rampa, özel tuvalet yerleşimi ve bunun gibi yardımcı eşyalardan ibarettir.

Ekonomik durumunuza bağlı kalmadan bu yardım yapılır. Yapılan konut döşemesi evinizin satış ücretini arttırırsa, yapılan yardım ücreti eviniz satıldığı günde, taksitle ödeme düzeni uygulamadan faizsiz bir şekilde belediyenize geri ödeyeceksinizdir.

Konut değiştirme

Özürlülüğünüzden dolayı eviniz sizi tatmin edecek bir şekilde döşenemiyorsa, belediyeniz size başka bir ev bulmanız için yardımcı olabilir. Yardım ödeneği, örneğin yüksek ev kirasına ve konut giderlerine veya konut depozitosuna da kullanılabilir.Önceki evden sağlanan kazanç verilen yardımla denkleştirilir.

Sosyal emeklilik alıyorsanız, emeklilik yasanın'daki kişisel yardım kurallarından yararlanarak konut değiştirme ile ilgili yardımı alabilirsiniz. Erken emeklilik bölümünde yazılı olanla karşılaştırabilirsiniz.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Servis Yasası'na bakınız: yardımcı araçlar 97. madde, tüketim eşyaları 98. madde, konut için döşeme ve satın alınacaklar 102. madde.

Bölüm 3

Ulaşım

Taşımacılık düzenlemeleri

Özürlülüğünüzden dolayı kamu vasıtalarını kullanma imkânınız yoksa, bireysel taşımacılık hizmeti veya ulaşım giderleri için para yardımı alma olanağına sahiptir.

Hareket güçlülüğünden dolayı yürüyemiyorsanız ve bunun için yardımcı araçlar kullanıyorsanız, size bireysel bir taşımacılık düzenlemesi hizmeti verilebilir. Bir bireysel taşımacılık düzenlemesi, ulaşımınız için bir taşıt gerektiğinde size bu olanağı sağlar. Kullanmış olduğunuz taşımacılık normal otobüs ve tren ücretinin üzerine çıkmamalıdır. Çoğu amlarda yılda en fazla 104 defalık tur hizmeti alabilirsiniz.

Bireysel bir taşımacılık düzenlemesinden yararlanabilmek için belediyenizdeki veya amtinizdaki trafik kurumuna başvurabilirsiniz.

Yardım alma imkânına sahiptir, bu yardımı otobüs veya tren gibi taşıtların yerine taksi giderlerine kullanabilirsiniz. Belediye size gerekli olan yardım alanında bir değerlendirme yapıp, ne kadar yardım alabileceğinizi kararlaştıracaktır. Ödenek alabilmeniz koşulu bireysel taşımacılık hizmetinden faydalanamıyor olmanızdır. Ama bir bireysel taşımacılık düzenlemesine ek olarak yardım ödeneği verilebilir.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Hizmet Yasa'sının 103. madde, başkent çevresinde kolektif trafiği ile ilgili 1. maddesinin 2. benti, başkent çevresi dışında yerel ve kolektif ulaşım ile ilgili yasa 1. maddesinin 2. benti.

Özürlü arabası

Özürlülüğünüz var ise ve bu nedenden dolayı büyük bir ölçüde arabasız bir yere gidemiyorsanız, bir araba almak için size yardım imkânı sağlanır. Amtiniz belediyenin önerisi üzerine böyle bir karara varır.

Her gün ulaşımınız için bir gereksiminiz olacaktır, bu ya geçiminizi

sağlamak için gelirinize katkıda bulunacak bir işe gidip gelmek için veya gelecekteki iş ve gelir imkânlarınızı sağlama amaçına yönelik bir eğitim alma durumunda olabilir. İsterseniz bir özürlü arabası da alabilirsiniz, o araba sizin özürlülüğünüzü biraz önliyebiliyorsa ve bu şekilde günlük yaşamınızı az da olsa hafifletebiliyorsa. Özürlü arabasına yardım alabilmeniz için belirli bir özürlülüğünüz olması gerekmez ve arabayı kendiniz kullanmanız için bir koşul yoktur.

Ulaşım ihtiyaçınıza uygun bir şekilde diğer yönlerle telafi edilebiliyorsa, örneğin kamu vasıtalarını kullanabiliyorsanız, amt tarafından sağlanan bireysel taşımacılık düzenlemesinden yararlanabiliyorsanız veya taksiye binmek için yardım alabiliyorsanız, özürlü arabası almaya hak sahibi olamıyorsunuz. Eğitim ve öğretim alıyorsanız, birçok durumlarda Eğitim Bakanlığı'nın kurallarına göre ulaşım için yardım alabilirsiniz.

Araba satın alımı ve değiştirilmesi

Yardım alma hakkına sahipseniz, sizin için hangi arabaya ihtiyacınız olduğu kararlaştırılır ve buna bağlı olarak hangi yardımı alacağınız belirlenir.

Normal araba

Taşıt ihtiyacınız normal bir araba ile telafi edilebiliyorsa, 1 Ocak 2001 tarihinden itibaren fabrikadan yeni çıkmış bir araba için 125.000. kr'na kadar bir ödünç para alabilirsiniz. Hangi arabayı alacağınızı kendiniz seçebilirsiniz ve pahalı bir araba seçerseniz geri kalan miktarı bunun üzerine tamamlayabilirsiniz. Ama şuna dikkat etmelisiniz ki, araba için geri kalan miktarı kendiniz tamamlamış olsanız bile arabanın satış ücretini kendiniz karar veremiyorsunuz. Buna bilhassa dikkat etmelisiniz ki, özürlülüğünüz daha kötüye giderse ve bu nedenden dolayı bir dahaki arabanız belki normal bir arabadan daha büyük olması gerekir.

125.000 kr'luk bir borç faizsizdir ve sadece bir bölümü geri ödenecektir. Yıllık geliriniz 1 Ocak 2001 tarihinden sonra 149.000. kr'dan aşağı ise, aldığınız borçun yarısını 6 yıl içerisinde geri ödeyeceksiniz yoksa geri ödeyeceğiniz borç daha yüksek olur. Borçun geri kalan kısmı aynı zaman içerisinde kapatılacaktır.

Büyük bir araba

Özürlülüğünüz belirli büyüklükteki bir araba olmasını gerektiyorsa, daha pahalı bir arabaya yardım alabilirsiniz. Bu örneğin şu olabilir, arabaya girme ve çıkmada ya da gerekli olan yardımcı araçların gereksiminde daha geniş bir yere ihtiyacınızın olması gibi. Bu böyle ise, belirli bir arabanın alımında yardım alırsınız ve istediğiniz arabayı kendiniz seçemezsiniz, aradaki farkı ödemek istesenez bile.

Bir arabanın ne kadar pahalı olacağı ve ne kadar yardım yapılacağına dair bir sınır koyulmamıştır. En önemlisi, bir arabanın en ucuzu ve size en uygunu olmasıdır. Size faizsiz- ve taksitsiz bir borç verilecektir ki, arabanın alış fiyatı 125.000. kr.'nu geçerse geri kalan farklılığı ödiyebilirsiniz. Borcunuz 6 yıl da kapatılacaktır.

Arabanın değiştirilmesi

En erken 6 yıl sonra arabanızı değiştirebilmek için tekrar yardım alabilirsiniz. Özürlülüğünüzde bir değişme oluşursa ve bu nedenden dolayı aldığınız araba artık size uygun değilse, 6 yıl geçmeden öncede arabanızı değiştirebilmek için size yardım yapılır. Arabanız tümenden tahrip olmuşsa veya Motorlu Araçlar Muayene İstasyonu arabanızın değiştirilmesi için rapor vermişse, arabanızı daha önceden de değiştirebilirsiniz.

Arabanın değiştirilmesinde eski arabanın satış değerinden elde edilen gelirin tümü yeni bir araba almak veya size verilen borçu indirebilmeye kullanılacaktır.

Çocuklar için araba

18 yaşından küçük olan bir kişiye özürlü arabası verilebilir. Bu durumda çocuğa verilir. Çocuk, arabanın sahibi olarak gözüdür ve borçun geri ödenmesi için çocuğun gelirin bakılır. Çocuğundan ailesinden ve onun için şoförlük yapacak olan bir kişinin ehliyet saatleri için yardım yapılır. Aile içerisinde başka bir bireyin ehliyeti olmuş olsa bile, şoförlük yapacak kişinin ehliyet almasına mâni değildir.

Arabanızın özel döşenmesi için gereken yardım

Arabanızın özel döşenmesi için gereksiminiz varsa, örneğin kaldıraç, özel tutamak, kemerler vb. veya bir araba kullanabilmeniz için gereksimleriniz varsa, bunun gibi giderlere de yardım yapılır. Arabayı kullanabilmek için

otomatik bir vites gerekiyorsa, alacağınız arabanın otomatik vitesi için 17.400 kr'luk bir yardım bir yardım yapılıyor. Bu yardım gelir durumunuza bakmadan yapılır. Bu, ödenek olarak yapılır ve geri ödenmesi gerekmez.

Arabanın sizin adınıza veya ailenizden birisinin adına kayıt olmuş olması şarttır. Buna karşılık arabanın satın alımında yardım almış olması veya arabanın sahibinin özürlü araba yardımı alabilme koşulu burda aranmıyor.

Diğer yardımlar

Ayrıca sürücülük eğitiminin ödenmesine ve bununla birlikte ehliyetin yenilenmesinde veya ehliyet alabilmek için bir doktor raporunun alınmasında yardımcı olunur. Taşıtın yurt dışından edinilmesi halinde ithal vergisinin ödenmesine yardımcı olunur, üstelik taşıt vergisi, kayıt vergisi ve yakıt vergisinden muaf tutulur ya da azaltılabilir.

Bu yardımdan yararlanabilmek için araba yardımı alabilme koşullarını yerine getireceksiniz.

Parketme kartı

Bunun haricinde, normalden daha iyi koşullarda, örneğin daha uzun süreli, park edebilmek için parketme kartı için başvurabilirsiniz. Bir parketme kartı alabilmek için araba edinme yardımına hak kazanmış veya kişisel bir taşınma düzenlemesine dahil olmanız gerekir.

Başvurunuzu DSI, Kløverprisvej 10B, 2650 Hvidovre'ye yapacaksınız.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Servis Yasa'sınının 99 maddesine bakınız.

Bölüm 4

Konut ve günlük yaşamda zamanınızı geçirebilmek için yer teklifi

Konut olanağı

Evinizin döşemesi için özür lü lüğünüz göz önüne alınarak bir konut bulabilmeniz için yardım alma imkânına sahipsiniz. Servis Yasa' sının kurallarına göre, nerede ikâmet ederseniz edin size gereken yardım yapılacaktır. Bu yardım biçimi örneğin ev işlerine yardım, koruma altına alma düzenlemesi, yardımcı araçlar ve bunun gibi olur.

Genel konut

Fiziksel özür lü olan kişi için kolayca kullanabileceği bir döşeme yapılmış, bir genel konut olan yaşlılar evini tutma imkânına sahipsiniz. Bu evde, gerekirse yardım çağırma imkânında sahip olursunuz. Konut, toplu konut olarak müşterek lokalleri olan veya müstakil bir konut olarak da döşemesi yapılabilir. Bir yaşlılar evinin size verilebilmesi için özür lü lüğünüzden dolayı böyle bir konuta ihtiyacınız olması şarttır.

Genel konut olan yaşlı evleri kiracılar Yasa' sının kapsamı içerisindedir, burada kime yaşlılar evi verileceğine, ne kadar ev kirası ödeneceğine ve ne zaman evden çıkarılması gerektiği ile ilgili kurallar vardır. Belediye ve amt bu konutların nerede olduğunu ve böyle bir konuta nasıl başvurabileceğinize dair bilgi verebilir.

Amt konut olanakları

Özür lü lüğünüzden dolayı günlük yaşamınızdaki normal işlerinizi yürütebilmeniz için yardıma çok ihtiyacınız olursa veya kişisel yardım ve bakımınız ya da tedaviniz için yardım gerekiyorsa ve gerekli olan yardımcı başka bir evde, örneğin normal bir konutta alamıyorsanız, amtdaki konut bulma listesine yazılma imkânınız vardır.

Ev kirasını ve konutla ilgili olan, örneğin bir yemek düzenlemesine dahil olmanız gibi diğer giderleri kendiniz ödemelisiniz.

Size en yüksek veya orta dereceden erken emekliliği verilmişse, 1 Ocak 2001 tarihinden itibaren ev kirası haricinde hizmet ücreti de ödiyeceksiniz. En yüksek dereceden erken emekliliği alıyorsanız ayda 1.385 kr., orta dereceden alıyorsanız ayda 691 kr. ödeyeceksiniz.

Şayet özür lülüğünüzden dolayı faaliyetlere katılmada fazladan giderleriniz olursa, hizmet için yaptığınız ödeme indirilebilir.

Bir amt konutunda oturursanız, erken emeklilik ödeneğimize ilaveten sosyal yardım veya bakım ödeneği alamazsınız.

Amt konutları Kiracılar Yasa' sına dahil değildir.

Taşınma

Amt konutunda kiracı olarak oturuyorsanız, başka bir yerde oturmak istiyor ve konut bulduysanız, tabii ki, her zaman taşınma imkânınız vardır. Ama bazı durumlarda oturduğunuz konut düzeyinde, başka bir amtta bu amt sakinlerinin oturdukları konutlar gibi bir konut alabilme hakkına sahip olabilirsiniz. Örneğin ailenizle yakın ilişkinizi korumak için veya sizin gibi aynı dinden olan insanlarla oturmak isteminiz söz konusu ise.

Oturulacak bir konutun denenmesi

Kendi başınıza oturmayı veya hangi tür bir konutun size gerektiğini öğrenmek istiyorsanız, konut olanaklarından yararlanarak geçici bir konut alma imkânına sahipsiniz. Evdeki ailenizin yükünü hafifletebilmek için geçici bir konutta kalabilirsiniz.

Geçici bir konut olanaklarından ne kadar bir süre yararlanabileceğinize dair belli bir sınırlama yoktur. Kiranızı ödiyeceksiniz, ama hizmet ücretini geçici bir süre için bu konut da kalacağınız için vermiyeceksiniz.

Hem belediye hem de amt geçici bir konutta kalma başvurunuzu kabul edebilir.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Hizmet Yasa'sının 91-96' ıncı maddeleri ve kamusal konutlarla birlikte yardım yapılan özel kooperatif konutları ile ilgili ve bununla ilgili kanunlar, 5' inci madde.

Günlük olanaklar.

Normal, esnek veya korumalı bir işde çalışamıyorsanız, bir Günlük Bakım Merkezinde veya Günlük Bakım yerinde korumalı iş veya aktivitelere katılabilirsiniz.

Korunma altına alınmış atölye

Korunma altına alınmış atölyelerde örneğin hafif üretim işi yapılmaktadır. Burada yaptığınız iş için size mümkün olduğu kadar ücret verilir. Yaptığınız iş miktarından ne kadar maaş alacağınız tam olarak hesaplanamıyorsa, iş yerinde toplu sözleşme ile ilgili ücretten en az % 5 olarak hesaplanıp size bir iş yardım dengi verilir.

Korunma altına alınmış atölye'ye 10 km.'den fazla bir ulaşımınız varsa, 10 km.'den sonraki km.'lere harcadığınız günlük giderleri geri alabilirsiniz.

Korunma altına alınmış atölye'ye girebilmek için belediyeniz amta başvuruda bulunacak. Bu korunma altına alınmış atölye olanağından yararlanabilmek için 65 yaşından küçük olmalısınız. Ama 1 Haziran 1999 tarihinden önce 60 yaşına girmişseniz, 67 yaşına kadar bu tekliften yararlanma imkânına sahip olursunuz.

Günlük Bakım Merkezi, Günlük Bakım Yeri ve Kulüp

Korunma altına alınmış bir uğraşa özür lülüğünüzden dolayı katılamıyorsanız, bir günlük bakım merkezi, günlük bakım yeri veya kulübüne girme olanağından yararlanabilirsiniz.

Buralardaki aktivitelerin amacı günlük yaşam koşullarınızı ve yeteneklerinizi geliştirmedir.

Günlük bakım merkezinde size ücret ödenmez, buna karşılık malzemeler ve turlarla ilgili giderleri sizden tahsil edebilir.

Bir günlük bakım merkezine vb. yerlere gidiyorsanız, günlük ulaşımınızla ilgili giderler size geri ödenir.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Hizmet Yasa'sının 87-90. maddelerine bakınız.

Bölüm 5

- Bakım

Eğitim ve çalışma yeteneğinin başka yollarla geliştirilmesi için verilen destekler

Çalışma yeteneğiniz kısıtlı ise ve diğer imkânlardan yararlanarak yardım alamıyorsanız, örneğin SU (devletin öğrencilere vermiş olduğu öğrenci yardımı) sizin geçiminizi sağlayacak kadar yeterli değilse, bir iş sahibi olmak ve o işi elinizde tutma gibi imkânlarınızı arttırabilmek için yardım alabilirsiniz. Buna rehabilitasyon denir ve şunlardan ibarettir, eğitim alma, bir iş yerinde işe alıştırma veya serbest meslek sahibi olabilmek için yardım alma. Belediyeniz rehabilitasyona yardım alıp alamıyacağınıza karar verir.

Rehabilitasyon öyle planlanmalıdır ki, gelecekte hangi işleri yapmak istediğiniz göz önünde bulundurulmalıdır. Buradaki amaç sizin iş piyasasında kendinizi bir işe kalifiyeleştirmektir. Bu ya doğal biçimde veya özel şartlar altında, örneğin maaş avansı ile maaşınıza yardım ödeneği verilen esnek iş veya çalışmada güçlülüğü olan kişilere korumalı iş olur.

Rehabilitasyon bir veya birçok faaliyetlerden oluşabilir:

- iş denemesi
- işe alıştırma veya eğitime
- gerekli olan hazırlayıcı eğitim ve öğretim verme
- kurslar ve projeler
- eğitim ve öğretim

Ön rehabilitasyon ve meslek planı

Sizin için hangi yardımın uygun olduğunu kararlaştırabilmek için ilk önce iş yeteneğinizin düzeyini belirlemek önemli olabilir. Karar, örneğin bir iş denemesine tabii tutularak veya HF-kursunu takip ederek verilir. Karara bağlanılacak bu süreye ön rehabilitasyon adı verilir.

İş alanıyla ilgili rehabilitasyondan bir sonuç alınmışsa, belediyeniz sizinle birlikte bir iş planı yapmak zorundadır. İş planında, rehabilitasyonun amacı ile ilgili içerik belirtilecektir. Bu faaliyetler rehabilitasyon zamanı içerisinde olacaktır.

Yardım biçimleri

Rehabilitasyon altında iken şu ekonomik yardımları alabilirsiniz:

- rehabilitasyon yardımı
- tam veya kısmi maaş yardımı
- özel işyeri kurmaya yardım
- bir eğitimi sonucu veya özürllükten doğan ekonomik giderlere yardım

Rehabilitasyon yardımı

Tam olarak kesinleşen iş planınız uygulanmaya konulduğunda rehabilitasyon yardımı alabilirsiniz. 25 yaşında veya onun üzerinde olan kişiler, 1 Ocak 2001 tarihinden itibaren aylık olarak 12.740. kr. rehabilitasyon yardımı alabilir. 25 yaşından küçüklere ise sadece yardımın yarısı ödenir, yani aylık olarak 6.370. kr.. Bu paranın vergisi ödenecek, ancak iş piyasası primum (arbejdsmarkedsbidrag) ödenmez.

Evinizde çocukların geçimini sağlıyorsanız veya daha önceden hastalık parasının en yüksek derecesine maaşlı bir işte çalışarak hak sahibi olduysanız, 25 yaşından küçük olsanız bile 12.740. kr'lık tam yardım alma hakkına sahipsiniz. Özürllüğünüzden veya bir çocuk için nafaka ödediğinizden dolayı evinize yaptığınız giderler çok ise, almış olduğunuz yarım yardımın üstü tamamlanır.

Pratik, öğrencilik, stajyer veya işe alıştıırma süresi içerisinde maaş alıyorsanız, rehabilitasyon yardımından çekilir.

Sigortalardan veya emeklilik düzenlemesinden alınan gelirler şimdiye kadar işten almış olduğunuz maaşı geçiyorsa rehabilitasyon yardımından çekilir. Paranın bütün miktarı bir seferinde tazminat veya sigortadan ödenmişse, rehabilitasyon yardımından kesilmez.

İş planında yazılı olmayan, iş yerinizden yıllık en fazla 12.000. kr' luk bir gelire sahip olabilirsiniz. Bu gelir rehabilitasyon yardımından çekilmez.

Tam veya yarım maaş yardımı

Eğitim ve öğretim alma yaşının üzerindeyseniz veya daha önceden iş piyasasına bağlı olmuşsanız ya da bir eşinize veya çocuğunuza nafaka verme yükümlülüğünüz varsa, bir özel veya kamu iş vereni tarafından işe alıştırılıyorsanız, tam veya yarım maaş yardımı alabilirsiniz.

Tam veya yarım maaş yardımıyla işe alıştırma çalışması yapıyorsanız, size toplu sözleşmeyle ilgili en düşük maaş ödenir. Çalışma şartlarımız normal kuralları izler ve belediye iş gücünüze ve yeteneği düzeyine bağlı olarak işverenimize ödenek verir.

Serbest meslek sahibi olabilmeniz için yardım

Rehabilitasyonunuz kendi iş yerinizi kurmak için veriliyorsa, geçiminize yardım yapılır. Buna dahil olarak iş yerinizde kullanılacak eşyalar için de ön avans veya faizsiz borç verilir. Serbest meslek sahibi olmak isteyen için, bir iş yeri üzerine düzenli bir plan yapılacaktır.

Diğer giderler için yardım

Rehabilitasyon alma hakkına sahipseniz, eğitiminiz ile ilgili gerekli olan giderlere veya özürüllüğünüzden dolayı ortaya çıkan giderlere yardım alabilirsiniz. Bu yardımı hem ön rehabilitasyonda hem de meslek planlama düzenlemesinde alabilirsiniz. Bir eğitim alma süresi içerisindeyseniz ve rehabilitasyon alma şartlarını yerine getiriyorsanız yardım alabilirsiniz. Her ne kadar SU (devletin öğrencilere vermiş olduğu öğrenci yardımı) alarak eğitime devam ediyorsanız da bu rehabilitasyon yardımını alabilirsiniz.

Bu yardım, örneğin ulaşım giderlerine ve kabul edilmiş ders listesinde yazılı olan kitaplara veya buna benzer alanlara yapılır. Özel yardımcı araçlara da yardım yapılır, örneğin aletlere veya özürüllüğünüzden dolayı bir sekretere ihtiyacınız varsa ona.

Ayrıca 18'inci bölümde yardımcı araçlarla ilgili yazıyı okuyunuz ve Özürüllüler için Eşit Muamele Yapılması Merkezi (Center for Ligebehandling af Handicappede) ile ilgili broşüre bakınız, „Meslek ve Özürüllülük“.

Bu konu ile ilgili olarak Aktif Sosyal Yasa' sına bakınız: Rehabilitasyon 44-67. maddeler, rehabilitasyon yardımı 51-59. maddeler, yarım veya tam maaş yardımı 60-62. maddeler, serbest meslek sahibi olabilmeniz için yardım 65. paragraf, diğer gider için yardım 63. madde.

Erken emeklilik

İş gücünüzü özür lülüğünüzden dolayı sürekli olarak kaybetmişseniz, erken emekli olma imkânınız vardır. Erken emekli olma şartı ise, iş gücünüzün tedaviyle, rehabilitasyon ve bunun gibi durumlarda iyileştirilememesidir. Rehabilitasyon, eğitim ve iş gücünün diğer yöntemlerle işe alıştı rma yardımları ile ilgili bölümlerde anlatıldı.

Erken emekli olup olamayacağınız ve hangi tür erken emeklisi olacağınızla ilgili kararı belediye nız verir. Dosyanızda yazılı olan bilgilerden hareket edilerek bir değerlendirme yapılır, buna dahil olarak sağ lığınızla ilgili bilgiler, iş piyasasına olan bağı lılığınız, ikâmetiniz, gelir seviyeniz, eğitim seviyeniz, yaşınız vb..

Erken emeklilik şekilleri

Erken emekliliğ in 3 de ğ işik biçimi vardır:

- en yüksek dereceden erken emeklilik
- orta dereceden erken emeklilik
- genel veya yükseltilmiş genel erken emeklilik

Erken emekliliğe başvurduğ unuzda, sizin hangi dereceden erken emekliliğe ayrılacağ ınız, iş yeteneğ inize ve yaşınıza bakılarak karar verilir. Ne zamanki kamu emekliliğ ine hak kazanırsanız, erken emekliliğ iniz iptal edilir. 1 Temmuz 1999 tarihinden önce 60 yaş ını tamamlarsanız, 67-yaş ındakiler gibi kamu emeklisi olma hakkına sahipsinizdir. 1 Temmuz 1999 tarihinden veya daha sonra 60 yaş ını tamamlarsanız, 65 yaş ını doldurduktan sonra kamu emekliliğ ine hak kazanıyorsanız. Bu yazının 27'inci sayfasındaki ş ema geç iş süresi düzenlemeleri ile ilgili bilgileri göstermektedir.

En yüksek dereceden emeklilik

18 ve 60 yaş arasında iseniz ve özür lülüğ ünüz her tür iş te ç alışma yeteneğ inizi azaltmış sa, en yüksek dereceden emekli olma hakkına sahip olursunuz.

Orta dereceden erken emeklilik hakkı

18 ve 60 yaş arasında iseniz ve özürlülüğünüzden dolayı iş gücünüzde yaklaşık 2/3 oranında bir azalma olursa, orta dereceden erken emekli olma hakkına sahip olursunuz.

Genel erken emeklilik

İş gücünüzü özürlülüğünüzden dolayı yarısından fazla kaybetmişseniz veya sürekli olarak geçiminiz başkası tarafından karşılanması gerekiyorsa ve bunu yerine getiremiyorsanız, genel erken emeklilik hakkına sahip olursunuz. Bunun haricinde, 50 yaşını tamamlamışsanız ve emekli olmak istiyorsanız, sosyal ve sağlık durumunuzdan hareket ederek, genel emeklilik hakkına sahip olabilirsiniz.

60 yaşını doldurmadan önce davanız başlatılırsa, genel emekliliğiniz yükseltilir.

Emeklilik bedelleri

Bir erken emekliliği birçok değişik ödenekten oluşur. Aşağıdaki şema 1 Ocak 2001 tarihinden itibaren geçerli olup, yol gösterici tarifeler yazılıdır.

* işaretinde olan miktarlar vergiye tabiidir.

	En yüksek dereceden erken emeklilik	Orta dereceden erken emeklilik	Yükseltilen norm. erken emeklilik	Genel erken emeklilik
Temel ödenek*	4.262 kr./aylık	4.262 kr./aylık	4.262 kr./aylık	4.262 kr./aylık
Emekliliğe ek ödenek*	1.938 kr./aylık	1.938 kr./aylık	1.938 kr./aylık	1.938 kr./aylık
Erken ödenen ödenek	-	-	1.084 kr./aylık	-
Sakatlık ödeneği	2.073 kr./aylık	2.073 kr./aylık	-	-
İş yeteneğini yitirme ödeneği*	2.862 kr./aylık	-	-	-

Aşağıda yazılı olan konulara dikkat etmelisiniz:

- Eşiniz de aynı ödeneği alıyorsa, sakatlık ödeneği ve iş yeteneğinin kaybolması ödeneği daha azdır.
- Yalnız iseniz, emekliliğe ek ödenek iki katından biraz daha fazladır.
- Temel ödenek ve emekliliğe ek ödenek gelirinize bakılarak hesaplanır. Emekliliğe ek ödenek eşinizin veya birlikte yaşadığınız dostunuzun gelirinize göre de düzenlenir. Ama, birlikte yaşadığınız kişinin geliri, birlikte yaşamaya başlama tarihi 1 Mart 1999 tarihinden itibaren olursa veya erken emekliliğinizi 1 Mart 1999 tarihinden itibaren alırsanız, ancak etkili olur.
- 1 Temmuz 1999 tarihinde veya daha sonra 60 yaşını tamamlamışsanız ve size 1 Ocak 2002 tarihinden önce erken veya sakatlık emeklilik hakkını tanıdıysalar, 67 yaşına girene kadar erken ödenen, sakatlık veya iş yeteneğinin kaybolması ödeneğini korumanız mümkün. (Geçiş süresi düzenlemesi)

Sakatlık ödeneği

En yüksek veya orta dereceden erken emekliliğe hak kazanmışsanız, fakat halen bir işte çalışıyorsanız ve bu nedenden dolayı emeklilik alamıyorsanız, sakatlık ödeneğine başvurabilirsiniz. İY (sakatlık ödeneği) olarak da adlandırılır. İşsizlik parası veya bir eğitim alıyorsanız, İY (sakatlık ödeneği) alma imkânına sahipsiniz. 18 yaşından büyük olmalısınız, ama henüz kamu emekliliğine hak kazanmamış olacaksınız.

Geniş çapta ciddi bir işitme özür lülüğünüz varsa, İY (sakatlık ödeneği) alabilirsiniz, her ne kadar erken emekliliğe hak kazanmamış olsanız ve bir işiniz olsa bile. Ama İY (sakatlık ödeneği) bir erken emeklilikle birlikte hiçbir zaman ödenmez.

İY (sakatlık ödeneği) 1 Ocak 2001 tarihinden itibaren aylık ve vergiden muaf olarak 2.086 kr. olarak ödenen bir yardımdır. Eşiniz sakatlık veya İY (sakatlık ödeneği) alıyorsa, İY'niz (sakatlık ödeneği) aylık olarak 1.694 kr.'na indirilir.

Ek yardım

Erken emekliliğiniz veya İY'niz (sakatlık ödeneği) için ek yardım alma imkânınız vardır.

Dört çeşit ek yardım vardır:

- sosyal yardım eki
- bakım yardım eki
- sağlık yardım eki
- bireysel yardım eki

Sosyal yardım eki

Günlük yaşamınızda yapılacak olan görevleri uygulayabilmeniz için başkalarının yardımına sık sık ihtiyaç duyuyorsanız, örneğin yemek yapmada, tuvalet ziyaretinde vb. sosyal yardım eki alabilirsiniz. Evli iseniz veya başkasıyla kalıyorsanız, eşiniz veya beraber yaşadığınız kişi, size yardım gerektiği zaman bunların bazılarını karşılaması şarttır.

Görme yeteneğiniz belli bir dereceye kadar çok kötü ise, normal olarak sosyal yardım eki alma hakkına sahip olursunuz.

Sosyal yardım eki 1 Ocak 2001 tarihinden itibaren, aylık ve vergiden muaf olarak 2.166 kr.'luk bir yardımdır..

Kamu emekliliğine geçtiğinizde, sosyal yardım ekini almaya devam etme imkânınız vardır.

Bakım yardım eki

Size daha çok geniş çapta bakım ve denetim gerekiyorsa, örneğin yanınızda her zaman size yardımcı ve destek olacak bir kişi gerekiyorsa, bakım yardım eki verilir.

Bakım yardım eki 1 Ocak 2001 tarihinden itibaren, aylık ve vergiden muaf olarak 4.322 kr.'luk bir yardımdır.

Kamu emekliliğine geçtiğinizde, bakım yardım ekini almaya devam etme imkânınız vardır.

Sağlık yardım eki

İlaç ve tedavi giderleriniz varsa, bunları karşılamak için sağlık yardım eki alma olanağınız vardır. Bu eki almanın ön koşulu sağlık sigortasının bu giderlere destek veriyor olmasıdır.

Sağlık yardım eki, genel olarak, sağlık durumundan doğan giderlerin % 85'i kadardır. Bu miktar, sizin veya eşinizin/sevgilinizin gelir düzeyi yüksekse eğer daha da az olabilir. Bir sevgilinin gelir düzeyi, ancak eger 28 şubat 1999 sonra emekliliğe ayrılmışsanız veya bu tarihten sonra sevgilinizle beraber oturmaya başlamışsanız, bu ekin miktarına etki edebilir. Eger sen/siz 1 ocak 2001 tarihinde 50.100 kron'dan daha fazla bir servete sahipseniz sağlık yardım eki alma hakkınız yoktur.

Sağlık yardım eki vergiden bağıştıktır.

Bireysel yardım eki

Ekonomik alanda çok zor durumda iseniz ve giderler için paranız yoksa, bu giderlerde gerekli ve mantıklı yapılmışsa, bireysel bir yardım eki alma imkânına sahipsinizdir. Bu yardım ya bir seferde verilir ya da düzenli bir şekilde ödenir. Burada örneğin yakıt masraflarına kişisel bir yardım yapılır.

Kamu emekliliğine geçtiğimizde de, bireysel yardım eki alma hakkınada sahipsinizdir.

Diğer yardımlar

Erken emeklisi olarak, diğer yardımlardan da yararlanabilirsiniz, örneğin konut yardım ödeneği alma imkânı gibi.

Maaşınıza yardım ödeneği verilen esnek ve korumalı iş (fleks- og skånejob)

İş yeteneğinizin az olmasından dolayı emeklilik alma hakkına sahip olmuş olsanız bile erken emekli olmamışsanız, belediyenize maaşınıza yardım ödeneği verilen esnek iş için başvurabilirsiniz. Maaşınıza yardım ödeneği verilen esnek bir iş alıyorsanız, İY (sakatlık ödeneği) alma imkânına sahipsinizdir.

Erken emekliliği alıyorsanız, belediyenize maaş ödeneği verilen korumalı iş için başvurabilirsiniz.

Maaşınıza yardım ödeneği verilen ensnek veya korumalı işe alınırken sizin özörlölüğünüz gözönünde buylundurulacaktır. İş vereniniz maaşınıza yardım almaktadır.

Esnek ve korumalı iş ile ilgili daha geniş bilgi için Özörlöler için Eşit Muamele Yapılması Merkezinin (Center for Ligebehandling af Handicappede) konuyla ilgili broşörlerini okuyabilirsiniz.

Bu konu ile ilgili olarak Sosyal Emeklilik Yasa' sına bakınız: erken emeklilik 15. madde, sosyal ve bakım yardımı 16. madde, sakatlık yardımı 18. madde ve kişisel yardım 17. madde.

Bölüm 6

Yurtdışında ikâmet

Özel durumlarda size tanınmış olan yardımı geçici bir süre için yurt dışına götürebilirsiniz. Buradaki şartlar ise, yurt dışında kaldığınız zaman içerisinde yardımınızı götürebilmek için, hangi yardımın alındığı ve yurtdışına çıkma amacının ne olduğudur. Buna karşılık götürecek yardımın biçimine bağlı olarak süresi değişik olabilir.

Danimarkada daimi ikâmet böyle bir yardımı almanın ön koşuludur ve bu yardım yurtdışı ikâmeti sırasında belediye tarafından takip edilecektir.

Yurt dışında kısa bir süre için ikâmet ettiğiniz zaman içerisinde aldığınız yardımı hangi durumlarda koruyabileceğiniz aşağıda belirtilmiştir:

- Faaliyetlere katılırsanız, faaliyetlerle veya rehabilitasyona bağlı olursa.
- Yurt dışında Devlet Eğitim Yardımı hakkına sahip olup Yurt dışında bir eğitim alıyorsanız.
- Gerekli olan doktor tedavisine ihtiyacınız varsa ve burada o imkan yoksa.
- 18 yaşından küçük çocuklarınız varsa ve onları görmek için onlarla konuşup bir zaman ayarlamışsanız ve bu ülkede onları görerbilmeniz mümkün değilse. Kaç kişi ve ne kadar süre kalacağınız, bu durumda olanlara uygulanan uygulamadan farklı bir uygulama uygulanmaz.
- Yurt dışında tatil yapıyorsunuz.
- Çok özel durumlardan dolayı.

Yurt dışında kalacağınız süre içerisinde yardım alma hakkınızı nasıl koruyabileceğiniz ile ilgili bilgileri aşağıda okuyabilirsiniz.

Rehabilitasyon

Rehabilitasyoncuysanız, belediyeniz yurt dışında eğitim alabilmeniz için gereken yardımı alabilmeniz için yardım edebilir. Hareket noktası olarak, yurt dışında kalma izniniz rehabilitasyon planınızda belirtilecektir. Ama

rehabilitasyon programı sreinde yurt dışında okumaya karar verirseniz ve Danimarkada aldığınız eğitimin bir kısmını karşılarsa, bu eğitimi yurt dışında almanıza bir engel yoktur.

Yurt dışında aldığınız eğitim süreci içerisinde, SU (devletin öğrencilere vermiş olduğu ğrenci yardımı) alma hakkına sahip olabilmelisin.

Tipik olarak 1-2 sömestir rehabilitasyon yardımını alabilirsiniz. Ama süresi tam olarak belirlenmemiştir, bu nedenden dolayı özel durumlarda belediyeniz 2 smestirten daha uzun sürecek eğitim süreci için yardım verebilir.

Kısa süreli yurt dışı seyahatinizde belediyeniz, rehabilitasyon yardımınızı almaya izin de verebilir.

n Rehabilitasyon

n rehabilitasyonda belediyeniz yurt dışında birkaç haftadan başlayarak 3 aya kadar süren bir eğitim süreci için yardımınızı beraber gtrmenize izin verebilir.

Vücutta taşınabilen yardımcı araçlar

Vücutta taşınabilen yardımcı araçlar olarak, örneğin ortopedik ayakkabılar, kol- ve bacak protezleri, diş protezleri, destekleyici korsalar, bandajlar ve buna dahil olarak peruklar, göğüs protezleri, bir organa delik açma/ağızlaştırma (stomihjlpermidler) gibi yardımcı araç ve özel yardımcı araçları yurtdışına çıktığınızda, orada ne kadar kalırsanız kalın veya yurt dışına çıkma amacı ne olursa olsun bunları gtrmenizde bir sakınca yoktur.

Diğer yardımcı araçlar

Yukarıda belirtilen 6 çeşit amaç için diğer yardımcı araçlar da götürebiliriz, sayfa 42'ye bakınız.

Yardımcı araçları ne kadar bir süre gtrebileceğiniz, yapılan yardımın amacı ve somut koşullara bakılarak hareket edilir. Kesin bir süre belirlemek güçtür. Bununla ilgili şartlıları daha detaylı bir biçimde belediyenizle görüşebilirsiniz.

Araba

Araba alabilmek için yardım başvurunuz kabul edilmişse, 42'inci sayfada son 3 durumlarda yazılı olan amaçlardan hareket edilerek birkaç ay için arabanızı yurt dışında kalabilmek için götürebilirsiniz.

Buna karşılık bir faaliyet teklifine dahil iseniz veya rehabilitasyon kapsamına giriyorsanız veya yurt dışında bir eğitim alacaksanız ve buna dahil olarak SU (devletin öğrencilere vermiş olduğu öğrenci yardımı) alıyorsanız arabanızı birkaç aydan fazla yurt dışına götürebilirsiniz. Bu tipik olarak 1/2-1 yıla kadar ikâmet süresi olur.

Yetişkinler için yardım düzenlemesi, refakatçi düzenlemesi ve ek harcamalar

Yukarıda belirtilen 6 amaçtan hareket ederek, yurt dışında yardımı almaya devam edebilirsiniz.

Yurt dışında kaldığınız süre içerisinde aldığınız yardım süresi, size verilen yardımın amaçına ve bir dizi özel duruma bağlıdır. Tam olarak yardımdan ne kadar faydalanabileceğinizi söylemek güçtür. Bu gibi durumlarda belediyenizle görüşüp bir karara varmalısınız.

Yurt dışında bir eğitim teklifinden yararlanıyorsanız, o ülkede yaşayanlardan birisini seçip yardımcı olarak işe alabilirsiniz. Buna karşılık işe aldığınız kişiyi Danimarkada yardımcı olarak çalışan bir kişinin maaşından fazla maaş alamaz.

Çıkış noktası olarak yardımcının/refakatçinin seyahat veya orada kalma masraflarına yardım alamazsınız. Ama özel durumlarda yardımcıya ödenek verilebilir, ancak bu yardım onların kısa süreli yaptıkları seyahatler için ve oradaki ikâmetleri için değildir.

Ek harcamalar için yardım, kaybedilmiş iş geliri, çocuklara ve gençlere refakatçi

Ek harcamalarınıza yardım alabilirsiniz. Sayfa 42'de yazılı olan 6 şıktan hareket ederek, kaybedilmiş iş gelirine yardım yapılır ve gencin yurt dışında kalacağı süre zarfında ona bir refakatçi yardımı verilir.

Yurt dışında kalacağınız süre için aldığınız yardımda, hem yardım

amaçına hem de bir takım somut durumlara bakılır. Ne kadar bir süre için yardım alacağınızı söylemek güçtür. Bu gibi durumlarda belediyenizle görüşüp bir karara varmalısınız.

Yurt dışında kalmanızla ilgili başka ek harcamalarınız var ise, özel durumlarda kısa müddetli yurt dışı seyahatlerinde ek harcamalara yardım yapılır. Bunun haricinde yardımcının ek harcamalarına yardım yapılır veya yardımcının yurt dışında kalması gerekiyorsa seyahat- veya orada kalma masraflarına yardım yapılır.

16-17 yaşında olan bir kişi yurtdışında kalacaksa, refakatçisininin seyahat ve orada kalma masraflarına yardım edilebilir.

Yardımcı araçların yurt dışında tamiri

Yurt dışında kaldığınız müddet içerisinde yardımcı aracınız bozulursa ve tamiri gerekiyorsa, bu konuda hangi kuralların geçerli olduğu tam olarak belli değildir.

Muhtemelen bu şekilde olur, yardımcı aracınız sizin fonksiyonunuz ve tam olarak hareket etmenize gerekli ise, bu aracınızı yurt dışında tamir ettirebilmeniz için yardım alabilirsiniz. Yardımcı aracınız olmadan kısa bir zaman için idare edebiliyorsanız, eve tekrar dönene kadar aracınızın tamiri için bekleyebilirsiniz.

Yurt dışına çıkmadan önce yapacağınız en akıllıca hareket, belediyenize gidip yardımcı aracınız yurt dışında aniden bozulursa ne yapacağınızı danışmalısınız.

Bölüm 7

Danışmanlık ve itiraz etme

Belediyeye veya amta bir probleminizden veya ihtiyaçınızdan dolayı başvuruda bulursanız, belediyeniz otomatikman size bir dosya açar, tabii ki anonim kalmak istemiyorsanız. Sizin bir ihtiyaçınız olduğunu belediye kendiliğinden de farkederse, sizin hakkınızda bir dosya açar.

Bir kamu idaresine başvurunun kişisel, telefon aracılığıyla veya yazılı olarak yapılacağına kendiniz karar verirsiniz. Ama bazı durumlarda en iyisi yazılı olarak başvuruda bulunmanız ve yazılı olarak cevap almanızdır ki, kamu idaresiyle sizin aranızda yalnız anlaşmazlık ortaya çıkmasın. Özellikle bir anlaşma yapıldığı zaman.

Belediye yapmış olduğunuz başvuruyu en kısa zamanda değerlendirecek ve bazı özel durumlarda kararın ne zaman bildirileceği belirtilecektir. Bunun için durumunuzla ilgili ne zaman bir sonuç alınacağını her zaman öğrenebilirsiniz. Cevap alacağınız tarihe uyulmuyorsa, ne zaman bir sonuç alacağınızı öğrenmek hakkınızdır. Geçiminiz için düzenli bir şekilde yardım yapılması için başvuruda bulunmuşsanız, örneğin emeklilik veya rehabilitasyon yardımı gibi, belediyeniz ilk değerlenmeyi 8 hafta içerisinde yapacak.

Toplu değerlendirme

Belediyeniz her zaman durumunuzla ilgili bir toplu değerlendirme yapmakla yükümlüdür. Danışmanınız sizin hayat durumunuzla ilgili bütün alanlarda itinalı olmalıdır. Çünkü sizin bütün sosyal kanunları bilmeniz beklenemez. Danışmanınız yararlanabileceğiniz bütün imkânlar hakkında sizi bilgilendirmelidir ve gerekirse sizi yardımcı olabilecek diğer sosyal kamu kurumlarına da havale etmelidir.

Kamu dairesi başvurunuzu değerlendireceği zaman, gerekli olan bütün bilgileri kendilerine bildirmekle yükümlüsünüz ki, davanız doğru değerlendirilebilsin. Belediyede danışmanlık anında size gereken bilgileri vermekle yükümlüdür. Bu demektir ki, örneğin danışmanınızın kim olacağını siz kendiniz seçebilirsiniz, iletişim özürülüğünüz varsa

tercüman isteme hakkınız vardır. Yardım alımı ve dağıtımı ile ilgili yerel kurallar hakkında da size bilgi verilecektir.

Davanızla ilgili kamu dairesi önemli bilgiler elde temişse ve siz bu bilgileri tanımıyorsanız, bu konuda konuşma ve gerekirse bu bilgileri düzeltme hakkına sahiptir. Buna taraf dinleme (partshøring) denir. Ne zaman isterseniz şahsi evraklarınıza bakıp inceliyebilirsiniz (aktindsigt). Bu demektir ki, davanızla ilgili bütün evrakları alma hakkına sahiptir.

Karar

Davanız gereksiz yere uzun sürmüş ise ve birçok sefer kararın alınabilmesi için başvuruda bulunmuşsanız, belediyenin ağır çalışmasını (kommunens passivitet) şikayet edebilirsiniz.

Bir karar çıkış noktası olarak ya yazılı ya da sözlü olarak verilir. Yasa'nın bazı yerlerinde ise, karar yazılı bildirim şart koşulu, örneğin hizmet Yasa'sının 71'inci maddesine göre yapılan ev yardımı başvurusu. Yaptığınız başvuru tamamı ile karşılanmıyorsa bu yazılı olarak gerekçelendirilmelidir. Bu kararlar birlikte bir şikayet kılavuzu da bulunacak ve karar hakkında itiraz etmek isterseniz, şikayet süresinin bitiş tarihi de belirtilecektir. Karar size sözlü olarak verilmişse, 14 günlük bir süre içerisinde verilmiş olan kararın yazılı bir biçimde verilmesini isteyebilirsiniz.

İtiraz etme

Ana kural olarak belediyenin veya amtin vermiş olduğu bir karara, Hak Güvencesi yasasının 60. maddesine göre Sosyal Kurula itiraz edebilirsiniz. Kurulun vermiş olduğu karar bağlayıcıdır, ancak çok özel durumlarda Sosyal Temyiz Kurumuna itiraz edebilirsiniz.

Yasanın bazı yerlerinde itiraz etme ile ilgili özel kurallar geçerlidir. Örneğin ev yardımı verilmesi ile ilgili bir itiraz, eğer amt bir karara bağlayacaksa, belediyenin itiraz kuruluna veya Kullanıcı heyetine (brugerråd) getirebilir. Bunlar davaya bakıp belediyeye veya amta görüşlerini sunacaklar. Verilmiş kararda direnilirse, ancak bundan sonra Sosyal Kuruma götürülebilir.

Belediyede veya amta verilen genel hizmet seviyesine itiraz edemezsiniz. Örneğin günlük bakım yerlerindeki (daginstitution) yer sayısına, ev yardımının düzeyi, verilen diğer teklifler vb. Örneğin, ev yardımcısının temizlik ile ilgili görevinde ve bunun gibi durumlarda bir karar verilmişse, bu karara da itiraz etme hakkınız yoktur. Belediyede veya ilde çalışan bir personel hakkında şikayet etmek istiyorsanız, doğrudan doğruya belediye başkanına itiraz etmelisiniz. Kamu dairelerinin yürütmede yasallıkla ilgili genel sorunlarınız olursa, il valilik heyetine başvurabilirsiniz. Burası bağımsız olarak davanın gerekliliği konusunda karara varır.

Bölüm 8

Yasa metinleri

Değişik yardımlar ile ilgili bilgileri aşağıda yazılı olan yasa metinlerini okuyarak daha detaylı bir bilgi edinmiş olursunuz.

6 Ağustos 1998 tarihinde, Sosyal Hizmet Yasa'sının 581. yasa kararnâmesi, en son 2 Haziran 1999 tarihinde alınan 392 . Yasayla değiştirilmiştir.

5 Mart 1998, 43 numaralı açıklama, Sosyal Hizmet Yasa' sının kapsamındaki özürlü çocuk ve gençler için hizmet teklifi ile ilgilidir.

16 Şubat 1998, 26 numaralı açıklama, Sosyal Hizmet Yasa' sının kapsamındaki daha büyük çocuk ve gençler için kulüp ve diğer sosyal pedagojik teklifler ile ilgilidir.

5 Mart 1998, 57 numaralı açıklama, Hizmet Yasa'sının kuralları ile ilgili çocuk ve gençlere yönelik özel destek.

23 Şubat 1998, 125 numaralı kararname, Hizmet Yasa' sına bağlı refakatçi şartları.

10 Mart 1998, 58 numaralı açıklama, Hizmet Yasa' sına kapsamındaki özürlü olan yetişkinlere sosyal alanda teklif.

6 Mart 1998, 59 numaralı açıklama, yaşlılar için sosyal alanda teklif vb..

5 Mart 1998, 52 numaralı açıklama, yardımcı araçlar, araba, konut düzenlemesi vb. durumlar için yardım.

19 Şubat 1998, 122 numaralı kararname, Hizmet Yasa'sının 99. maddesi ile ilgili taşıt alım yardımı, en son olarak 30 Ekim 1998 tarihinde 779 numaralı kararnâme ile değiştirilmiştir.

31 Temmuz 1998, 60047 numaralı açıklama, araba yardımı davalarıyla ilgili danışmanlık bilgileri.

17 Şubat 1998, 108 numaralı kararname, Sosyal Hizmet Yasa' sına kapsamına dahil olarak yurt dışında geçici süreli konaklama gibi özel durumlarda yardım alma şartları.

29 Eylül 1998, 707 numaralı kararname, Aktif Sosyal Politik'le ilgili olan yasa kararnâmesi 2 Haziran 1999 tarihinde 353 . yasayla değiştirilmiştir.

5 Mart 1998, 39 numaralı açıklama, Aktif Sosyal Politik Kanunu.

14 Ocak 1998, 22 numaralı kararname, sosyal emekliliğiyle ilgili yasa kararnâmesi en son 12 Mayıs 1999 tarihinde 287. yasayla değiştirilmiştir.

10 Mart 1998, 66 numaralı açıklama, sosyal emeklilikle ilgilidir.

16 Haziran 1995, 492 numaralı kararname, başkent çevresinde kolektif trafiği ile ilgili yasa kararnâmesi en son 2 Haziran 1999 tarihinde 399. yasayla değiştirilmiştir.

16 Haziran 1995, 493 numaralı kararname, başkent çevresi dışında bölgesel ve yerel kolektif ulaşım ile ilgili yasa kararnâmesi 2 Haziran 1999 tarihinde 399 . yasayla değiştirilmiştir.

17 Şubat 1999, 102 numaralı kararname, genel konutlarla birlikte yardım yapılan özel kooperatif konutları ve bunun gibi konularla ilgilidir.

10 Ekim 1996, 895 numaralı kararname, genel konutların kiralanması vb. yasa kararnamesi 19 Haziran 1998 tarihinde 373 . kararnâmeyle değitirilmiştir.

27 Aralık 1996, 4120 numaralı açıklama, kamusal konutları kiralama ile ilgilidir.

21 Temmuz 1998, 540 numaralı kararname, yasal güvencesi ve sosyal alanda yönetim kurulu ile ilgili yasa kararnâmesi 2 Haziran 1999 tarihinde 394 . yasa kararnâmesiyle değiştirilmiştir.

26 Haziran 1998, 457 numaralı kararname, yasal güvencesi ve sosyal alanda yönetim kurulu ile ilgili kararnâme en son 5 Mart 1998 tarihinde 160 . kararnameyle değiştirilmiştir.

art 1998, 44 numaralı açıklama, yasal güvence ve sosyal alanda yönetim ile ilgilidir.

19 Aralık 1985, kamu Yasa'sının 571 . yasa en son 6 Haziran 1991 tarihinde 347 . yasayla değiştirilmiştir.

28 Ekim 1999, 810 numaralı kararname, belediyelerin yönetimi ile ilgilidir.

Bu broşür sizin içindir, burada sosyal yasanın özürlü olan kişilere ne gibi imkânlar sağladıklarını öğrenebilirsiniz. Bu broşür hangi tür yardımların bulunduğunu kısaca anlatıyor.

